

Klein profiel van... illustrator Hein Kray

Onder de illustratoren van protestants-christelijke kinderboeken neemt Hein Kray een belangrijke plaats in. Deze geboren Drent zag het levenslicht in Assen op 19 april 1901. Met onderbrekingen, Den Haag 1922-1923, Groningen tot 1928, woonde en werkte hij in Assen en Zuidlaren. Zijn leermeesters waren L.Krans te Assen en Eduard Houbolt in Den Haag (1922-1923). Vanaf 1923 studeerde Kray medicijnen, welke studie hij na 6 jaar afbrak, om zich volledig te wijden aan de teken- en schilderkunst. Kray was in de eerste plaats dé schilder van het Drentse landschap. Op de fiets reisde hij met palet en penseel rusteloos door Drente en schilderde kronkelende beekjes, boomgroepen en eeuwenoude boerderijen. Veel van die schilderachtige plekjes zijn sindsdien verdwenen en alleen nog te vinden op de doeken van Hein Kray. Zijn meesterstuk werd het doek: "De Jobkesjonges uit Achtsterde Erm". De drie Jobkesjongens, Reinder, Egbert en Jan Engbers zitten rustig om hun open haaruur. Het doek ademt een weldadige rust in deze jachtige tijd. Krays stijl is naturalistisch, soms iets impressionistisch met de natuurbenadering als ideaal. Kray was ook mede-oprichter van de vereniging "De Drentse Schilders".

Het talent van Kray manifesteerde zich al op de lagere school waar hij karikaturen van zijn onderwijzers maakte. In de dertiger jaren was Kray ook striptekenaar. Vanaf zijn verlovingstijd werkte hij samen met zijn latere vrouw Cateau Sijsma (To van Thiel). Zij trouwden in 1936 en kregen 4 kinderen. Samen maakten zij vele strips, zoals voor De Standaard "Lange Jaap", voor de Kwartetbladen "Kwiebus Kwast" en voor de Stuwdam "Bommetje Bas". To van Thiel beschreef deze verhalen later als: "humoristische verhalen, maar met een gedegen inhoud." Daarnaast tekende Kray politieke prenten voor de Standaard en voor het AR-blad "De Houten Pomp". Hoewel hij honderden tekeningen en schilderijen van landschappen in Drente, portretten en boekillustraties heeft gemaakt, vond Hein Kray toch de meeste voldoening in zijn bijbelse onderwerpen. Zo schilderde hij vele kalenderschilden en was het zijn hartewens een kinderbijbel te mogen illustreren. Daar is het niet van gekomen.

Kray werkte dagelijks, hij voltooide ongeveer één schilderij per week. Zijn vrouw begeleidde hem kritisch bij de beoordeling van de resultaten. Zij ontwikkelde zichzelf op latere leeftijd tot romanschrijfster. Veel van haar boeken verschenen bij Kok in de VCL-serie. Haar eerste roman schreef zij op aanraden van Anne de Vries, met wie de Krays in contact kwamen toen hij opdracht kwam geven voor een schilderij van zijn ouderlijk huis. Anne de Vries werd een huisvriend.

Zijn eerste boek illustreerde Hein Kray voor uitgeverij Bredée in 1928: "Keesje Eénarm" geschreven door K.van Loon. Illustraties van hem zijn te vinden in boeken van schrijvers als P. de Zeeuw, P.A.de Rover, W.Broos, J.Smelik en Piet Prins. Voor de Groningse uitgeverij Jan Haan illustreerde hij de meeste boekjes.

In zijn illustraties is vaak het karikaturale en het stripachtige nog terug te vinden.

Zelf schreef Hein Kray ook enkele kinderboeken. Zo bewerkte hij "De Zwitserse Robinson" voor uitgeverij Kok en schreef verder: *Het geheim van de grijze rivier* (uitg. Kok), *Eiland der wilden* (uitg. Jan Haan), *Helden in de poolnacht* (uitg. Jan Haan), *De rooie durft* (uitg. Jan Haan), *Gevaar in de struiken* (uitg. Callenbach) en *Het geheim van de rode powow* (uitg. Voorhoeve). Dit laatste boek was Hein Kray het liefst. Het speelt in 1632 en gaat over de zending onder de indianen.

Ook zijn vrouw schreef, onder het pseudoniem To van Thiel (zij was uit Tiel afkomstig) diverse kinderboekjes voor Jan Haan, Meinema en Voorhoeve. Het bekendst werd "Ben en Bram". Een van de mooiste voorbeelden van samenwerking tussen Hein en Cateau Kray is het prachtige boekje "Davina's eekhoortje" in 1946 uitgegeven door Jan Haan, waar de tekst van Cateau (To van Thiel) voorzien is van 100 artistieke tekeningen van Hein Kray.

Hein Kray overleed, vlak voor een verhuizing naar Zwolle, waar één van zijn dochters woont, op 16 maart 1995, hij was toen bijna 94 jaar oud en al langere tijd ziek. Cateau Kray-Sijsma is nu 91 jaar en woont in Zwolle. Twee van haar boeken werden kort geleden door uitgeverij Kok herdrukt. Hein Kray werd in Zwolle begraven. Veel van zijn werk heeft een plaats gevonden in het Drents Museum in Assen. Liefst 176 werkstukken van Kray zijn in het bezit van dit museum.

R.v.S.

BAAS BLAAS

strip van Hein Kray (tekeningen) en To van Thiel (tekst)

Deze strip werd in 1986 herdrukt en is in enkele boekhandels nog verkrijgbaar.

„Pf - pf - pfff!”

„Ik zal je, pf - lelijke bengel, pf - pff”.

Hijgend en blazend als een locomotief die op stoom wordt gebracht, slofte Baas Blaas naar de deur van zijn winkel.

Waar was de deugniet nou?

Ja, daar hoorde hij 't weer.

Op de wijs van Piet Hein, Piet Hein, galmde een hoge jongensstem:

„Baas Blaas, Baas Blaas,
Heeft een hoofie als een kaas.
En een lichaam als een ton,
Als 't ie me nou maar krijgen kon ...”.

Wacht maar, rekel, nou zal ik je toch eens te slim af zijn!

In de bolle, grote ogen van Baas Blaas kwam een bijna kinderlijk plezier.

Zo vlug hij kon, sjerne hij een paar grote zakken met erwten en bonen tot dicht bij de onderdeur.

Een paar lege kistjes er boven op en ... hij had een prachtige schuilplaats!

Zijn dikke lichaam wrong zich in allerlei bochten.

Hè, hè, daar zat hij!

Pf - pf - wat had hij het benauwd!

Nou doodstil wachten tot de jongen terug komt en dan ...

En toen het woedende, rode hoofd van de kruidenier boven de onderdeur verscheen, klonk nog eens met een gillende uithaal het refrein:

„Als 't ie me nou maar krijgen kon”.

Met een rotte appel tussen zijn vuist geklemd, hing het logge lichaam van Baas Blaas over het lage deurtje en hij keek - keek -

Zijn grote, waterige ogen draaiden alle kanten uit.

Waar was die lilleke aap nou?

De straat lag verlaten.

Geen levend wezen was er te zien.

Hoorde hij daar al niet wat?

Ja, voorzichtige voetstappen kwamen dichterbij.

Baas Blaas kneep de grote rotte appel al bijna tot moes.

Hij moest zich heel stil houden en vooral niet blazen. Want dat zou hem verraden!

O, o, wat zou die jongen!

Daar had je 't weer.

Heel dicht bij nu.

„Baas Blaas, Baas Blaas,
Heeft een hoofie als een kaas ...”.

Een ondeugende jongenssnuif kwam op een arm-
lengte afstand van de onderdeur opdagen ...